

POSTANOWIENIE

Dnia 13 stycznia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Joanna Misztal-Konecka

w sprawie z powództwa B. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W.
przeciwko "B." Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w K.
o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli i zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 13 stycznia 2021 r.,
na skutek skargi kasacyjnej strony powodowej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 12 kwietnia 2019 r., sygn. akt I AGa (...),

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i nie
obciąża skarżącej kosztami postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

1. Wyrokiem z 12 kwietnia 2019 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację B. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. od wyroku Sądu Okręgowego w G. z 16 listopada 2017 r., w sprawie przeciwko B. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w K. o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli i zapłatę oraz orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego.

2. Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wywiodła powódka, powołując się na naruszenie art. 5 w związku z art. 118 k.c. oraz art. 390 w związku z art. 65 k.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

3. Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie służy zaś merytorycznej ocenie skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek (art. 398⁴ § 2 k.p.c.), gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. konieczne jest zawarcie w skardze kasacyjnej odrębnego wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, zawierającego profesjonalny wywód prawny nawiązujący do wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. przesłanek przedsądu ze wskazaniem, które z nich występują w sprawie i z uzasadnieniem stanowiska skarżącego (postanowienie Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06). Ze względu na odmienny cel instytucji przedsądu i jej odrębne oraz kwalifikowane przesłanki, wskazanie

i uzasadnienie okoliczności decydujących o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie może polegać na odwołaniu się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. W prawidłowo sporządzonej skardze kasacyjnej oba powyższe elementy muszą pojawić się oddzielnie i autonomicznie. Sąd Najwyższy nie jest bowiem trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę kasacyjną, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia, wnoszonym i rozpoznawanym nie tylko w interesie skarżącego, ale przede wszystkim w interesie publicznym.

4. Skarżąca wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, powołując się na występowanie w sprawie przesłanek określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

Podawała, że w przedmiotowej sprawie występują istotne zagadnienia prawne zawarte w pytaniach:

- czy z uwagi na brak możliwości przerwania biegu terminu przedawnienia przez stronę postępowania, wynikający z przyczyn niezależnych od niej, a związany z brakiem przepisu, który traktowałby analogicznie skutki zawieszenia postępowania w zakresie terminów prawa materialnego i procesowego nie powinno być oceniane przez pryzmat art. 5 k.c. tj. nadużycia prawa przez pozwaną zgłaszającą takie roszczenie;

- czy możliwa jest modyfikacja przedmiotowa żądania pozwu na gruncie art. 479² § 2 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym na dzień składania pozwu w niniejszej sprawie w sytuacji, gdy z treści księgi wieczystej na dzień wytoczenia powództwa wynika, że właścicielem przedmiotowych nieruchomości jest pozwana, a dopiero w toku postępowania w niniejszej sprawie dochodzi do ujawnienia w dziale II osoby trzeciej i pozbawienia powódki możliwości realizacji roszczenia o zastępcze oświadczenie woli w zakresie przeniesienia prawa własności do przedmiotowych nieruchomości i zmiana żądania pozwu na zwrot zaliczki i zapłatę kary umownej w związku z brakiem możliwości realizacji tego roszczenia.

Skarga kasacyjna jest też oczywiście zasadna z uwagi na to, że już pobieżna analiza niniejszej sprawy wskazuje jednoznacznie, że istnieje oczywista podstawa do zmiany przedmiotowej żądania pozwu i oceny zgłoszonego żądania

w zakresie zapłaty, czego zaniechał Sąd Apelacyjny. Nadto ocena zgłoszonego przez pozwaną zarzutu przedawnienia w kontekście okoliczności zgłoszonego zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa w stosunku do osób biorących udział w toku negocjacji i zawierania umowy sprzedaży oraz skierowania oskarżenia musi być oceniana przez pryzmat art. 5 k.c. i stanowi nadużycie prawa.

5. Wskazać przede wszystkim trzeba, że łączenie przesłanki oczywistej zasadności skargi z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów budzi poważne zastrzeżenia. Jednoczesne uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawa) generalnie wyklucza możliwość stwierdzenia oczywistej zasadności skargi. Przesłanki uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zawarte w pkt 1 i 4 art. 398⁹ § 1 k.p.c. wzajemnie się, co do zasady, wykluczają, ponieważ zakładają przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zarówno z uwagi na interes publiczny (pkt 1), jak i prywatny skarżącego (pkt 4). Trudno sobie wyobrazić sytuację, w której wyrok jest oczywiście wadliwy, a jednocześnie w sprawie występuje tak poważna wątpliwość prawna, że wymaga interwencji i rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy. Skarżąca tymczasem wskazuje na oczywiste naruszenie art. 5 k.c. i jednocześnie podejmuje próbę zbudowania zagadnienia prawnego dotyczącego stosowania tego przepisu.

6. Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego wymaga przedstawienia problemu o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygniętego w dotychczasowym orzecznictwie i wymagającego pogłębionej wykładni (postanowienie Sądu Najwyższego z 2 października 2001 r., I PKN 129/01, OSNP 2003/18/436). W postanowieniu z 23 marca 2012 r. (II PK 284/11) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że zagadnieniem prawnym jest zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego względnie uregulowaniem prawnym, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia konkretnej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie na zagadnienie prawne uzasadniające wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez jego sformułowanie jako problemu prawnego

wymagającego rozstrzygnięcia, określenie przepisów prawa, w związku z którymi powstało, i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do rozważenia, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne”.

Skarżąca nie sprostала powyższym wymaganiom. Ograniczyła się do zarysowania problematyki dotyczącej art. 5 k.c. i art. 479² § 2 k.p.c. i sformułowania dwóch pytań. Nie przedstawiła jednak wyводу prawnego wskazującego na faktyczne istotne wątpliwości prawne, które wymagałyby wypowiedzi Sądu Najwyższego. Nie przedstawiła możliwych różnych dróg interpretacji lub rozbieżności w poglądach. Nie wykazała również, że kwestie te mają charakter uniwersalny, a ich rozstrzygnięcie ma zastosowanie nie tylko w rozpoznawanej sprawie, ale ma również znaczenie dla innych rozstrzygnięć. Pozwala to na przyjęcie, że skarżącej nie chodzi o wykazanie przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., a jedynie o poddanie zaskarżanego orzeczenia kontroli kasacyjnej.

7. Odnosząc się do powołanej przez skarżącą oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, wskazać trzeba, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że uzasadnienie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej jako przesłanki jej przyjęcia do rozpoznania wymaga powołania się na kwalifikowaną postać naruszenia zaskarżonym orzeczeniem przepisów prawa materialnego lub procesowego oraz przeprowadzenia wyводу zmierzającego do jego wykazania. Oczywistość naruszenia ma miejsce wówczas, gdy jest ono widoczne *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia. O przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje przy tym samo oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego przez sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, lecz sytuacja, w której spowodowało ono wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (por. orzecznictwo przytoczone w motywach postanowienia Sądu Najwyższego z 6 listopada 2012 r., III SK 16/12).

Skarga kasacyjna w niniejszej sprawie nie zawiera dostatecznych argumentów uzasadniających występowanie tak rozumianej oczywistej zasadności. Skarżąca ograniczyła się do zanegowania dokonanej przez Sąd drugiej instancji oceny umowy zawartej pomiędzy stronami i podania, że nie miała ona charakteru umowy przedwstępnej. Poza jednak określeniem własnego stanowiska co do rozstrzygnięcia, nie przedstawiła okoliczności uzasadniających występowanie przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

W kwestii wskazania przez skarżącą na oczywiste naruszenie art. 5 k.c. należy również przypomnieć, że sposób stosowania konstrukcji nadużycia prawa podmiotowego z założenia ma charakter elastyczny, pozostawiając znaczny margines swobody w ocenie, czy dane zachowanie pozostaje w granicach prawa podmiotowego, czy też stanowi jego nadużycie. Celowi temu służy oparcie art. 5 k.c. o klauzulę generalną, odsyłającą do zasad współżycia społecznego - której treść wymaga każdorazowo doprecyzowania na gruncie konkretnej sprawy. W związku z tym nie można przyjąć, że, powołując się na naruszenie art. 5 k.c., skarżąca wykazała sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa niepodlegającymi różnej wykładni i niepozostawiającymi sądowi swobody oceny, skoro sama konstrukcja podanego przepisu poddaje jego stosowanie do oceny sądu orzekającego, dokonanej na gruncie ustaleń poczynionych w rozstrzyganej sprawie. Skarżąca nie wykazała, że Sąd Apelacyjny przekroczył granicę „uznania sędziowskiego” przy ocenie zastosowania art. 5 k.c. do zgłoszonego przez pozwaną zarzutu przedawnienia.

8. Z tych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.). O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono zgodnie z art. 102 w związku z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.

jw